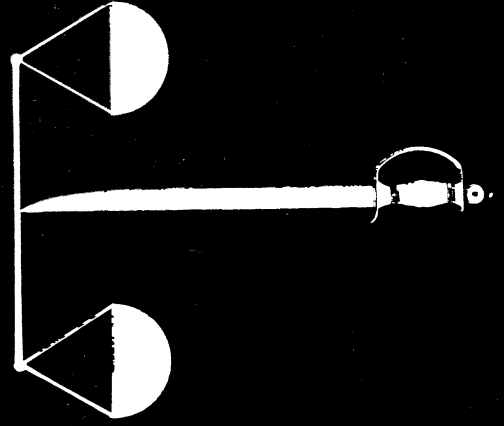

Ivar Strahl

Magt og Ret

Professor Strahl gennemgår
retsudviklingen gennem tiderne
fra Babylon til FN.

SCHØNBERGS
KULTURELEFANTER

Originalens titel: Makt och Rätt. © Ivar Strahl 1958
Omslagstegning Verner Larsen
Oversat af Claus Lembourn. 1. oplag september 1964
Sat med Linotype Bodoni. Printed in Denmark by
F. E. Bording, København

FORORD

Dette skrift har sin oprindelse i forelæsninger, som jeg har holdt på universitetet i Uppsala. Forelæsningerne blev senere udgivet i bearbejdet skikkelse i form af et såkaldt kompendium til brug for studenterne. Da emnet antoges at have interesse for et større publikum, er kompendiet efter yderligere bearbejdelse blevet udgivet i bogform.

Meningen med bogen er at give en kort oversigt over de forskellige forestillinger, som mennesket i den vestlige kulturverden op igennem tiderne har gjort sig om retten, og dermed i et vist omfang belyse disse forestillingers forbindelse med de på hvert enkelt tidspunkt rådende kulturelle, politiske, sociale og lignende forhold. En sådan fremstilling bliver til en vis grad en skildring af forholdet mellem magt og ret.

De to afsluttende kapitler, om rettens natur og om rettens opgave, beskæftiger sig hovedsageligt med diskussioner, som den historiske oversigt giver anledning til.

Det er naturligvis ikke uden vanskeligheder at give en fremstilling af et så omfattende emne, som det bogen behandler. I de historiske afsnit må fremstillingen i mangt og meget bygge på andenhandsviden. I de diskuterende afsnit består vanskelighederne først og fremmest deri, at der på vigtige områder ikke findes nogen almindeligt godtaget opfattelse at bygge på.

Det gælder i det hele taget, at fremstillingen på mange punkter rører ved brandfarlige emner. Jeg har ikke fundet det rigtigt, og heller slet ikke muligt, helt at undertrykke mine personlige sympatier og antipatier ved behandlingen af dem.

Tredie oplag af bogen adskiller sig kun i ringe grad fra andet.

Uppsala i september 1962

Ivar Strahl

Professor ved universitetet i Uppsala

INDLEDNING

De nordiske samfund har i lang tid haft en højtudviklet lovgivning og retspleje. Ved lov gives der i stor udstrækning forudtænkninger for, hvorledes borgerne bør handle i forskellige situationer. Domstolene anvender lovene i praksis, d.v.s. udtaler hvad der er ret i de enkelte sager, som forelægges dem til pådommelse, og der findes myndigheder, som sørger for, at dommene bliver eksekveret. Hvad ret egentlig er, kan i sådanne tilfælde synes at være et simpelt spørgsmål. For at bevare det, kan det forekomme tilstrækkeligt at henvise netop til lovgivning og retspleje. Ved nærmere eftertanke viser spørgsmålet sig at være mere indviklet.

Der ligger en vanskelighed allerede i den omstændighed, at domme ikke alene tjener til at udsige, hvad der er ret i det enkelte tilfælde. Domme kan også virke som præjudikater, d.v.s. tjene som retningslinje for kommende domsafsigelser i andre sager, hvor der foreligger et lignende retsspørgsmål. I de nordiske lande anses højesteretsdomme for at være præjudicerende.

Desuden: Er retten ikke noget andet og mere end det, lovgivningsmyndigheden og domstolene bestemmer? Findes der ikke en eller anden målestok, som gør det muligt at bedømme, om deres beslutning virkelig er ret? Og opstår retten i virkeligheden ved myndigheders beslutning? Findes der ikke en ret, hvorfra myndighederne afleder deres ret til at lovgive og domme?

Sådan kan man spørge, og sådan har man spurgt. Igennem hele kulturhistorien lyder spørgsmålene: Hvad er ret? Og: Hvorledes opstår ret? I det følgende skal gøres et forsøg på at give en oversigt over de måder, hvorpå disse spørgsmål er blevet besvaret til forskellige tider og hos forskellige folk. Det vil vise sig, at spørgsmålene er blevet besvaret forskelligt i forskellige kultursammenhænge, og at man ikke er nået frem til en besvarelse, som er almindeligt godtaget.

Aristoteles, Augustin, Macchiavelli, Montesquieu, Hegel og Marx.

Professor Ivar Strahl giver en særdeles interessant og inspirerende fremstilling af en vigtig side af vor kulturs historie, og gør det i en sjældent klar og personligt engageret form.

Magt og Ret

Ivar Strahl har siden 1946 været professor i strafferet ved universitetet i Uppsala. Han blev dr. jur. som 28-årig og har siden i afhandlinger, skrifter og bøger beskæftiget sig med en lang række juridiske og statsretlige problemer.

»Jeg vil gerne give Strahls bog den bedste anbefaling også for danske læsere, som inden for det korte spand af sider får en let læst, fængslende og alsidig oversigt over et stort galleri af personer, der hver for sig har ydet bidrag til vor forståelse af retten, eller som har bidraget til at præge dens udvikling.«

Professor, dr. jur. Knud Illum